

RYZIKO ZWIĄZANE Z WIERZYTELNOŚCIAMI W TRANSAKCJI FAKTORINGU WIERZYTELNOŚCIOWEGO – WYNIKI BADAŃ EMPIRYCZNYCH

Streszczenie:

Celem niniejszego artykułu było przedstawienie wyników badań prowadzonych przez autorkę dotyczących ryzyka związanego z wierzytelnościami w transakcjach faktoringu wierzytelnościowego. Najważniejszym czynnikiem wpływającym na ryzyko związane z wierzytelnościami w transakcji faktoringu wierzytelnościowego okazały się powiązania personalne i kapitałowe pomiędzy faktorantem i dłużnikami faktoringowymi, na drugim miejscu znalazła się jakość dotychczasowej współpracy pomiędzy faktorantem i dłużnikami faktoringowymi, na trzecim okres dotychczasowej współpracy między faktorantem i dłużnikami faktoringowymi, na czwartym okres płatności wierzytelności, na piątym kwota poszczególnych wierzytelności, na szóstym – liczba wierzytelności, a na ostatnim miejscu waluta wierzytelności.

Słowa kluczowe: ryzyko, faktoring, ryzyko faktora, ryzyko wierzytelności

Wprowadzenie

Współczesny faktoring finansowy, różniący się znacznie od występującego przez wieki faktoringu handlowego, najczęściej opiera się na cesji wierzytelności [Gilmore, 1999, s. 128 i n.]. Jest to faktoring wierzytelnościowy, który polega na stałej współpracy, w ramach której przedsiębiorstwo, będące stroną umowy faktoringowej jako faktorant, ceduje na instytucję faktoringową, czyli drugą stroną umowy faktoringowej, jaką jest faktor, wiele swoich wierzytelności przysługujących mu wobec kontrahentów, którzy kupują od niego towary, produkty lub usługi z odroczonym terminem płatności, a faktor przyjmuje te wierzytelności, finansuje je przed terminem płatności i oferuje faktorantowi szereg usług, które są związane z cedowanymi wierzytelnościami lub usług dodatkowych, czyli niezwiązanych z cedowanymi wierzytelnościami [Schwarz, 1996, s. 13; Bette 2001, s. 42].

Ryzyko specyficzne dla transakcji faktoringu wierzytelnościowego jest złożone – składa się na nie ryzyko związane z faktorantem, ryzyko związane z dłużnikami faktoringowymi oraz ryzyko związane z wierzytelnościami [Hagenmüller, Sommer i Brink (red.), s. 85-103]. Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie wyników badań prowadzonych przez autorkę dotyczących ryzyka związanego z wierzytelnościami w transakcjach faktoringu wierzytelnościowego¹.

1. Charakterystyka badań empirycznych

Badania przeprowadzono metodą ankietową w grudniu 2015 r. W ramach badań przygotowano, a następnie wykorzystano jako narzędzie badawcze, kwestionariusz ankiety. Jako respondentów wybrano menedżerów oraz pracowników działu ryzyka w dwóch instytucjach faktoringowych – spółce faktoringowej oraz banku.

Celowo dobrana grupa respondentów obejmowała 11 osób. Czterech spośród jedenastu respondentów było pracownikami departamentu faktoringu w banku. Wśród nich był naczelnik wydziału w departamencie faktoringu oraz trzech pracowników wydziału ryzyka. Siedmiu spośród respondentów było pracownikami spółki faktoringowej. Wśród nich był prezes zarządu, wiceprezes zarządu, który jednocześnie był szefem ryzyka, oraz pięciu pracowników zajmujących się ryzykiem transakcji faktoringowych. Wśród respondentów było trzech menedżerów oraz ośmiu pracowników zajmujących się w praktyce ryzykiem transakcji faktoringowych.

Każdy z ekspertów miał doświadczenie w pracy w instytucjach faktoringowych co najmniej roczne. Pięciu miało doświadczenie z przedziału czasowego <5 lat; 10 lat), a trzech miało doświadczenie 10 i więcej lat.

Przedmiotem transakcji faktoringu wierzytelnościowego są cedowane wierzytelności oraz szereg usług, które są oferowane przez faktora na rzecz faktoranta [Moore, 1959]. Celem opisywanej w artykule części badań była identyfikacja czynników warunkujących poziom ryzyka związanego z samymi wierzytelnościami w transakcjach faktoringu wierzytelnościowymi, czyli z głównym przedmiotem tych transakcji.

2. Wyniki badań

Na podstawie studiów literaturowych oraz własnych doświadczeń zawodowych autorki badań postawiono następującą hipotezę badawczą:

- Na ryzyko transakcji faktoringu wierzytelnościowego, czyli opartego na cesji wierzytelności, związane z wierzytelnościami faktoranta

¹ Zakres badań prowadzonych przez autorkę był szerszy. Dotyczył nie tylko ryzyka związanego z wierzytelnościami w transakcjach faktoringu wierzytelnościowego, ale również pozostałych rodzajów ryzyka, które towarzyszą transakcjom faktoringu wierzytelnościowego oraz faktoringu dłużnego (*Zarządzanie ryzykiem transakcji faktoringowych*, badania statutowe zrealizowane z środków na naukę w roku 2015, KZiF/S/17/15, kierownik badania: K. Kreczmańska-Gigol, SGH, KZiF, Warszawa 2015).

mają wpływ następujące czynniki: okres dotychczasowej współpracy między faktorantem i dłużnikami, jakość dotychczasowej współpracy między faktorantem i dłużnikami, powiązania personalne i kapitałowe pomiędzy faktorantem i dłużnikami, kwota poszczególnych wierzytelności, okres płatności wierzytelności, waluta wierzytelności, liczba wierzytelności.

2.1. Czynniki wpływające na poziom ryzyka transakcji faktoringu wierzytelnościowego związanego z wierzytelnościami

W celu weryfikacji hipotezy badawczej ekspertów zapytano – czy według nich na ryzyko związane z wierzytelnościami faktoranta w transakcji faktoringu wierzytelnościowego mają wpływ:

- okres dotychczasowej współpracy między faktorantem i dłużnikami,
- jakość dotychczasowej współpracy między faktorantem i dłużnikami,
- powiązania personalne i kapitałowe pomiędzy faktorantem i dłużnikami,
- kwota poszczególnych wierzytelności,
- okres płatności wierzytelności,
- waluta wierzytelności,
- liczba wierzytelności.

Udzielone przez nich odpowiedzi przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1. Identyfikacja przez ekspertów czynników wpływających na ryzyko związane z wierzytelnościami w transakcji faktoringu wierzytelnościowego (liczba wskazań)

Czynnik	TAK	NIE	TRUDNO POWIEDZIEĆ
Okres dotychczasowej współpracy między faktorantem i dłużnikami	11	0	0
Jakość dotychczasowej współpracy między faktorantem i dłużnikami	11	0	0
Powiązania personalne i kapitałowe pomiędzy faktorantem i dłużnikami	11	0	0
Kwota poszczególnych wierzytelności	6	3	2
Okres płatności wierzytelności	10	1	0
Waluta wierzytelności	2	8	1
Liczba wierzytelności	4	3	4

Źródło: opracowanie własne.

Analizując udzielone przez ekspertów odpowiedzi warto zauważyć, że wszyscy oni uważali, że na ryzyko związane z wierzytelnościami faktoranta w transakcji faktoringu wierzytelnościowego mają wpływ – okres dotychczasowej współpracy między faktorantem i dłużnikami, jakość dotychczasowej współ-

pracy między faktorantem i dłużnikami oraz powiązania personalne i kapitałowe pomiędzy faktorantem i dłużnikami. Tylko jeden z ekspertów stwierdził, że okres płatności wierzycelności nie ma wpływu na ryzyko związane z wierzycelnościami faktoranta. Trzech ekspertów uważało, że kwota poszczególnych wierzycelności nie ma wpływu na ryzyko, a dwóch nie umiało odpowiedzieć, czy ma wpływ, czy nie ma. Trzech ekspertów stwierdziło, że liczba wierzycelności nie ma wpływu na ryzyko, a czterech nie potrafiło stwierdzić – czy ma wpływ. Jeden z czynników – waluta wierzycelności, nie został uznany za czynnik mający wpływ na ryzyko transakcji faktoringu wierzycelnościowego związany z wierzycelnościami faktoranta. Tym samym na tym etapie badań hipoteza badawcza dla sześciu czynników została zweryfikowana pozytywnie, a dla jednego czynnika negatywnie. W zależności od dalszych odpowiedzi (czy eksperci potwierdzą brak wpływu ustalając siłę wpływu poszczególnych czynników) należało więc zastanowić się nad usunięciem jednego z czynników (waluty wierzycelności) z modelu oceny ryzyka.

2.2. Siła wpływu czynników

Kolejne pytanie zadane ekspertom w ankiecie służyło ustaleniu siły wpływu poszczególnych czynników na ryzyko związane z wierzycelnościami faktoranta w transakcji faktoringu wierzycelnościowego. Eksperti mieli ocenić siłę wpływu poszczególnych czynników. Zastosowano w tym celu pięciostopniową skalę Likerta – od 0 do 4. Respondenci wybierali spośród pięciu możliwych odpowiedzi, gdzie: 0 oznaczało brak wpływu, 1 – mały wpływ, 2 – średni (przeciętny) wpływ, 3 – duży wpływ, 4 – bardzo duży wpływ.

Tabela 2. Siła wpływu poszczególnych czynników na ryzyko związane z wierzycelnościami faktoranta w transakcji faktoringu wierzycelnościowego według respondentów

Okres dotychczasowej współpracy między faktorantem i dłużnikami (N = 11)				
Siła wpływu	Liczba odpowiedzi	Liczba punktów	Suma punktów	Średnia liczba punktów
Brak wpływu = 0	0	0	32	2,91
Mały wpływ = 1	1	1		
Średni (przeciętny) wpływ = 2	1	2		
Duży wpływ = 3	7	21		
Bardzo duży wpływ = 4	2	8		
Jakość dotychczasowej współpracy między faktorantem i dłużnikami (N = 11)				
Siła wpływu	Liczba odpowiedzi	Liczba punktów	Suma punktów	Średnia
Brak wpływu = 0	0	0	36	3,27
Mały wpływ = 1	0	0		
Średni (przeciętny) wpływ = 2	1	2		
Duży wpływ = 3	6	18		
Bardzo duży wpływ = 4	4	16		

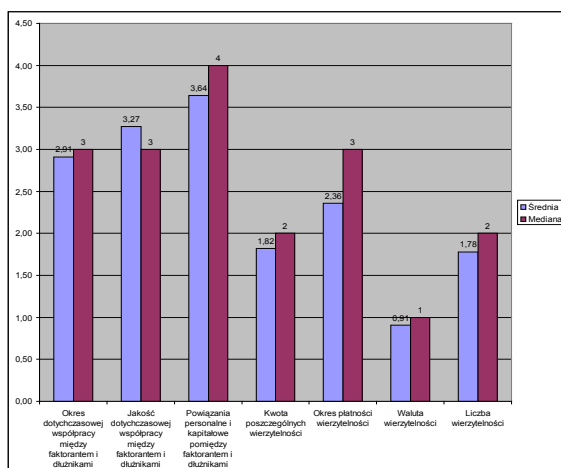
Powiązania personalne i kapitałowe pomiędzy faktorantem i dłużnikami (N = 11)				
Siła wpływu	Liczba odpowiedzi	Liczba punktów	Suma punktów	Średnia
Brak wpływu = 0	0	0	40	3,64
Mały wpływ = 1	0	0		
Średni (przeciętny) wpływ = 2	0	0		
Duży wpływ = 3	4	12		
Bardzo duży wpływ = 4	7	28		
Kwota poszczególnych wierzytelności (N = 11)				
Siła wpływu	Liczba odpowiedzi	Liczba punktów	Suma punktów	Średnia
Brak wpływu = 0	1	0	20	1,82
Mały wpływ = 1	4	4		
Średni (przeciętny) wpływ = 2	3	6		
Duży wpływ = 3	2	6		
Bardzo duży wpływ = 4	1	4		
Okres płatności wierzytelności (N = 11)				
Siła wpływu	Liczba odpowiedzi	Liczba punktów	Suma punktów	Średnia
Brak wpływu = 0	1	0	26	2,36
Mały wpływ = 1	0	0		
Średni (przeciętny) wpływ = 2	4	8		
Duży wpływ = 3	6	18		
Bardzo duży wpływ = 4	0	0		
Waluta wierzytelności (N = 11)				
Siła wpływu	Liczba odpowiedzi	Liczba punktów	Suma punktów	Średnia
Brak wpływu = 0	4	0	10	0,91
Mały wpływ = 1	4	4		
Średni (przeciętny) wpływ = 2	3	6		
Duży wpływ = 3	0	0		
Bardzo duży wpływ = 4	0	0		
Liczba wierzytelności (N=9)				
Siła wpływu	Liczba odpowiedzi	Liczba punktów	Suma punktów	Średnia
Brak wpływu = 0	1	0	16	1,78
Mały wpływ = 1	1	1		
Średni (przeciętny) wpływ = 2	6	12		
Duży wpływ = 3	1	3		
Bardzo duży wpływ = 4	0	0		

Źródło: opracowanie własne.

Analizując siłę wpływu poszczególnych grup czynników ocenioną przez ekspertów (tabela 2) można zauważyć, że:

- dla okresu dotychczasowej współpracy między faktorem i dłużnikami dominanta to „duży wpływ”, w tym samym przedziale znalazł się I kwartył, mediana i III kwartył,
- dla jakości dotychczasowej współpracy między faktorem i dłużnikami dominanta, mediana i I kwartył znalazły się w przedziale „duży wpływ”, a III kwartył – „bardzo duży wpływ”,
- dla powiązań personalnych i kapitałowych pomiędzy faktorem i dłużnikami dominanta, mediana, III kwartył były takie same – „bardzo duży wpływ”, I kwartył wypadł w przedziale „duży wpływ”,
- dla kwoty poszczególnych wierzytelności dominanta i I kwartył były w przedziale „mały wpływ”, mediana w przedziale „średni wpływ”, a III kwartył w przedziale „duży wpływ”,
- dla okresu płatności wierzytelności dominowała odpowiedź – „duży wpływ” tam również znajdowała się mediana oraz III kwartył, I kwartył wypadł w przedziale „średni wpływ”,
- dla waluty wierzytelności nie można było wyznaczyć dominanty, bo tyle samo osób wskazało „brak wpływu”, jak i „mały wpływ”, I kwartył znalazł się w przedziale „brak wpływu”, mediana w przedziale „mały wpływ”, a III kwartył w przedziale „średni wpływ”, udzielone odpowiedzi wskazywały, że waluta wierzytelności powinna zostać w modelu jako czynnik o małym wpływie,
- dla liczby wierzytelności dominowała odpowiedź – „średni wpływ”, I kwartył, mediana i III kwartył znalazły się również w tym przedziale.

Wykres 1. Siła wpływu poszczególnych czynników na ryzyko związane z wierzytelnościami faktora w transakcjach faktoringu wierzytelnościowego

Źródło: opracowanie własne.

Po zastosowaniu punktacji według pięciostopniowej skali Likerta ustalono hierarchię ważności czynników mających wpływ na ryzyko związane z wierzytelnościami faktoranta w transakcji faktoringu wierzytelnościowego. Została ona zobrazowana na wykresie 1.

2.3. Faktorowalność transakcji a ryzyko związane z wierzytelnościami

Transakcja faktoringowa jest faktorowalna, jeśli poziom ryzyka związanego z transakcją jest akceptowalny dla faktora. Faktorowalność jest uzależniona od kategorii ryzyka, do której zostanie zaliczona dana transakcja. Kategorię ryzyka związanego z wierzytelnościami faktoranta w transakcji faktoringu wierzytelnościowego można wyliczyć według następującego wzoru:

$$\text{KRTFw}(w) = \text{Www}(ow) \times \text{KRww}(ow) + \text{Www}(j) \times \text{KRww}(j) + \text{Www}(p) \times \text{KRww}(p) + \text{Www}(k) \times \text{KRww}(k) + \text{Www}(o) \times \text{KRww}(o) + \text{Www}(w) \times \text{KRww}(w) + \text{Www}(l) \times \text{KRww}(l)$$

Gdzie:

$\text{KRTFw}(w)$ – kategoria ryzyka transakcji faktoringu wierzytelnościowego związanego z wierzytelnościami faktoranta

$\text{KRww}(ow)$ – kategoria ryzyka w transakcji faktoringu wierzytelnościowego związanego z wierzytelnościami faktoranta wynikająca z okresu dotychczasowej współpracy między faktorantem i dłużnikami

$\text{Www}(ow)$ – waga ryzyka związanego z wierzytelnościami faktoranta wynikająca z okresu dotychczasowej współpracy między faktorantem i dłużnikami

$\text{KRww}(j)$ – kategoria ryzyka w transakcji faktoringu wierzytelnościowego związanego z wierzytelnościami faktoranta wynikająca z jakości dotychczasowej współpracy między faktorantem i dłużnikami

$\text{Www}(j)$ – waga ryzyka związanego z wierzytelnościami faktoranta wynikająca z jakości dotychczasowej współpracy między faktorantem i dłużnikami

$\text{KRww}(p)$ – kategoria ryzyka w transakcji faktoringu wierzytelnościowego związanego z wierzytelnościami faktoranta wynikająca z powiązań personalnych i kapitałowych pomiędzy faktorantem i dłużnikami

$\text{Www}(p)$ – waga ryzyka związanego z wierzytelnościami faktoranta wynikająca z powiązań personalnych i kapitałowych pomiędzy faktorantem i dłużnikami

$\text{KRww}(k)$ – kategoria ryzyka w transakcji faktoringu wierzytelnościowego związanego z wierzytelnościami faktoranta wynikająca z kwoty poszczególnych wierzytelności

$\text{Www}(k)$ – waga ryzyka związanego z wierzytelnościami faktoranta wynikająca z kwoty poszczególnych wierzytelności

$\text{KRww}(o)$ – kategoria ryzyka w transakcji faktoringu wierzytelnościowego związanego z wierzytelnościami wynikająca z okresu płatności wierzytelności

$\text{Www}(o)$ – waga ryzyka związanego z wierzytelnościami wynikająca z okresu płatności wierzytelności

KRww(w) – kategoria ryzyka w transakcji faktoringu wierzytelnościowego związanego z wierzytelnościami wynikająca z waluty wierzytelności
 Www(w) – waga ryzyka związanego z wierzytelnościami wynikająca z waluty wierzytelności
 KRww(l) – kategoria ryzyka w transakcji faktoringu wierzytelnościowego związanego z wierzytelnościami wynikająca z liczby wierzytelności
 Www(l) – waga ryzyka związanego z wierzytelnościami wynikająca z liczby wierzytelności

Aby zastosować powyższy wzór, który pozwala ustalić kategorię ryzyka transakcji faktoringu wierzytelnościowego w zależności od ryzyka związanego z wierzytelnościami faktoranta, należało ustalić wagi ryzyka dla każdego czynnika, które mają wpływ na poziom ryzyka związanego z wierzytelnościami, a więc na kategorię ryzyka transakcji w zależności od ryzyka wierzytelności. Przyjęto założenie, że suma wag dla każdej transakcji musi być równa 100%, co oznaczało, że:

- dla ryzyka wierzytelności w transakcji faktoringu wierzytelnościowego musi być zachowana równość:

$$\mathbf{Www(ow) + Www(j) + Www(p) + Www(k) + Www(o) + Www(w) + Www(l) = 100\%}$$

Gdzie:

Www(ow) – waga ryzyka związanego z wierzytelnościami faktoranta wynikająca z okresu dotychczasowej współpracy między faktorantem i dłużnikami

Www(j) – waga ryzyka związanego z wierzytelnościami wynikająca z jakości dotychczasowej współpracy między faktorantem i dłużnikami

Www(p) – waga ryzyka związanego z wierzytelnościami wynikająca z powiązań personalnych i kapitałowych pomiędzy faktorantem i dłużnikami

Www(k) – waga ryzyka związanego z wierzytelnościami wynikająca z kwoty poszczególnych wierzytelności

Www(o) – waga ryzyka związanego z wierzytelnościami wynikająca z okresu płatności wierzytelności

Www(w) – waga ryzyka związanego z wierzytelnościami wynikająca z waluty wierzytelności

Www(l) – waga ryzyka związanego z wierzytelnościami wynikająca z liczby wierzytelności

Silę wpływu poszczególnych czynników na ryzyko związane z wierzytelnościami faktoranta, wyznaczoną przez respondentów jako suma punktów, przeliczono na wagi ryzyka tych czynników. Była to metoda I wyznaczenia wag. Wyniki przedstawiono w tabeli 3.

Tabela 3. Wagi dla czynników wpływających na ryzyko związane z wierzytelnościami w transakcji faktoringu wierzytelnościowego ustalone metodą I

Czynniki wpływające na ryzyko związane z dłużnikami faktoringowymi w transakcji faktoringu wierzytelnościowego – metoda I	Liczba punktów	Waga
Okres dotychczasowej współpracy między faktorantem i dłużnikami	32	18%
Jakość dotychczasowej współpracy między faktorantem i dłużnikami	36	20%
Powiązania personalne i kapitałowe pomiędzy faktorantem i dłużnikami	40	22%
Kwota poszczególnych wierzytelności	20	11%
Okres płatności wierzytelności	26	14%
Waluta wierzytelności	10	6%
Liczba wierzytelności	16	9%
Suma	180	100%

Źródło: opracowanie własne.

Kolejne zadanie, jakie dano ekspertom w ankiecie, polegało na przypisaniu przez nich wag dla poszczególnych czynników. Była to metoda II wyznaczenia wag dla poszczególnych czynników (wyniki: tabela 4). To pozwoliło na weryfikację poprawności wyliczonych na podstawie siły wpływu wag ryzyka poszczególnych czynników wpływających na ryzyko związane z wierzytelnościami w transakcji faktoringu wierzytelnościowego.

Tabela 4. Wagi dla czynników wpływających na ryzyko związane z wierzytelnościami w transakcji faktoringu wierzytelnościowego ustalone bezpośrednio przez respondentów (średnia arytmetyczna) – metoda II

Czynniki wpływające na ryzyko związane z wierzytelnościami w transakcji faktoringu wierzytelnościowego – metoda II	Waga
Okres dotychczasowej współpracy między faktorantem i dłużnikami	19%
Jakość dotychczasowej współpracy między faktorantem i dłużnikami	24%
Powiązania personalne i kapitałowe pomiędzy faktorantem i dłużnikami	24%
Kwota poszczególnych wierzytelności	11%
Okres płatności wierzytelności	13%
Waluta wierzytelności	2%
Liczba wierzytelności	7%
Suma wag	100%

Dla N = 10

Źródło: opracowanie własne.

Kolejnym krokiem było porównanie wyników otrzymanych dwoma metodami i wyliczenie średniej arytmetycznej na ich podstawie (tabela 5).

Tabela 5. Wagi dla czynników wpływających na ryzyko związane z wierzytelnościami w transakcji faktoringu wierzytelnościowego – ustalone jako średnia wyników otrzymanych metodą I i metodą II

Czynniki wpływające na ryzyko związane z dłużnikami faktoringowymi w transakcji faktoringu wierzytelnościowego – średnia metody I i II	Waga		
	Metoda I	Metoda II	Średnia
Okres dotychczasowej współpracy między faktorantem i dłużnikami	18%	19%	18%
Jakość dotychczasowej współpracy między faktorantem i dłużnikami	20%	24%	22%
Powiązania personalne i kapitałowe pomiędzy faktorantem i dłużnikami	22%	24%	23%
Kwota poszczególnych wierzytelności	11%	11%	11%
Okres płatności wierzytelności	14%	13%	14%
Waluta wierzytelności	6%	2%	4%
Liczba wierzytelności	9%	7%	8%
Suma	100%	100%	100%

Źródło: opracowanie własne.

Po podstawieniu do wzoru na ryzyko związane z wierzytelnościami w transakcji faktoringu wierzytelnościowego wag poszczególnych grup ryzyka, ustalonych jako średnia arytmetyczna wyników uzyskanych metodą I i II, otrzymano następujący wzór:

Ponieważ:

Www(ow) – waga ryzyka związanego z wierzytelnościami faktoranta wynikająca z okresu dotychczasowej współpracy między faktorantem i dłużnikami równa się 18%,

Www(j) – waga ryzyka związanego z wierzytelnościami wynikająca z jakości dotychczasowej współpracy między faktorantem i dłużnikami równa się 22%,

Www(p) – waga ryzyka związanego z wierzytelnościami wynikająca z powiązań personalnych i kapitałowych pomiędzy faktorantem i dłużnikami równa się 23%,

Www(k) – waga ryzyka związanego z wierzytelnościami wynikająca z kwoty poszczególnych wierzytelności równa się 11%,

Www(o) – waga ryzyka związanego z wierzytelnościami wynikająca z okresu płatności wierzytelności równa się 14%,

Www(w) – waga ryzyka związanego z wierzytelnościami wynikająca z waluty wierzytelności równa się 4%,

$W_{ww(l)}$ – waga ryzyka związanego z wierzytelnościami wynikająca z liczby wierzytelności równa się 8%.

To:

$$KRTF_{w(w)} = 18\% \times KR_{ww(ow)} + 22\% \times KR_{ww(j)} + 23\% \times KR_{ww(p)} + 11\% \times KR_{ww(k)} + 14\% \times KR_{ww(o)} + 4\% \times KR_{ww(w)} + 8\% \times KR_{ww(l)}$$

Gdzie:

$KRTF_{w(w)}$ – kategoria ryzyka transakcji faktoringu wierzytelnościowego związanego z wierzytelnościami faktoranta

$KR_{ww(ow)}$ – kategoria ryzyka w transakcji faktoringu wierzytelnościowego związanego z wierzytelnościami faktoranta wynikająca z okresu dotychczasowej współpracy między faktorantem i dłużnikami

$KR_{ww(j)}$ – kategoria ryzyka w transakcji faktoringu wierzytelnościowego związanego z wierzytelnościami faktoranta wynikająca z jakości dotychczasowej współpracy między faktorantem i dłużnikami

$KR_{ww(p)}$ – kategoria ryzyka w transakcji faktoringu wierzytelnościowego związanego z wierzytelnościami faktoranta wynikająca z powiązań personalnych i kapitałowych pomiędzy faktorantem i dłużnikami

$KR_{ww(k)}$ – kategoria ryzyka w transakcji faktoringu wierzytelnościowego związanego z wierzytelnościami faktoranta wynikająca z kwoty poszczególnych wierzytelności

$KR_{ww(o)}$ – kategoria ryzyka w transakcji faktoringu wierzytelnościowego związanego z wierzytelnościami wynikająca z okresu płatności wierzytelności

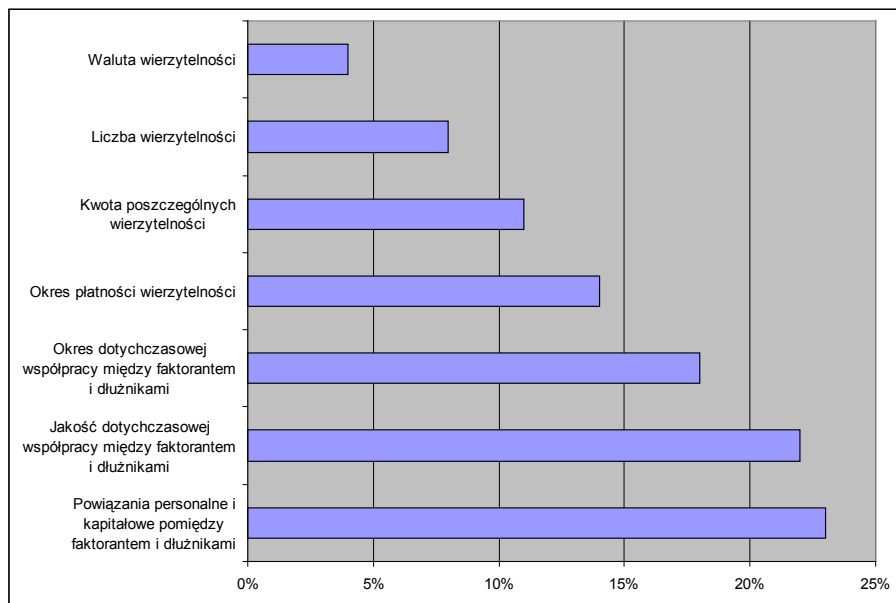
$KR_{ww(w)}$ – kategoria ryzyka w transakcji faktoringu wierzytelnościowego związanego z wierzytelnościami wynikająca z waluty wierzytelności

$KR_{ww(l)}$ – kategoria ryzyka w transakcji faktoringu wierzytelnościowego związanego z wierzytelnościami wynikająca z liczby wierzytelności

2.4. Hierarchia ważności czynników

Na podstawie odpowiedzi udzielonych przez respondentów ustalono hierarchię ważności czynników wpływających na ryzyko związane z wierzytelnościami w transakcji faktoringu wierzytelnościowego (wykres 2).

Wykres 2. Hierarchia ważności czynników wpływających na ryzyko związane z wierzytelnościami w transakcji faktoringu wierzytelnościowego (od najmniej ważnych do najbardziej ważnych)

Źródło: opracowanie własne.

Hierarchia ważności została ustalona jako średnia arytmetyczna wyników oceny siły wpływu czynników uzyskanych dwoma metodami. Najważniejszym czynnikiem wpływającym na ryzyko związane z wierzytelnościami w transakcji faktoringu wierzytelnościowego okazały się powiązania personalne i kapitałowe pomiędzy faktorantem i dłużnikami faktoringowymi, na drugim miejscu znalazła się jakość dotychczasowej współpracy pomiędzy faktorantem i dłużnikami faktoringowymi, na trzecim okres dotychczasowej współpracy między faktorantem i dłużnikami faktoringowymi, na czwartym okres płatności wierzytelności, na piątym kwota poszczególnych wierzytelności, na szóstym – liczba wierzytelności, a na ostatnim miejscu waluta wierzytelności. Uzyskano w ten sposób odpowiedź na postawione pytanie badawcze na temat hierarchii ważności czynników.

Podsumowanie

Odpowiedzi na pytania udzielone przez ekspertów pozwoliły:

- Wyróżnić czynniki wpływające na ryzyko związane z wierzytelnościami w transakcji faktoringu wierzytelnościowego, którymi były: okres dotychczasowej współpracy między faktorantem i dłużnikami, jakość dotychczasowej współpracy między faktorantem i dłużnikami, powiązania personalne i kapitałowe pomiędzy faktorantem i dłużnikami, kwota poszczególnych wierzytelności, okres płatno-

ści wierzytelności, waluta wierzytelności, liczba wierzytelności. Tym samym hipoteza badawcza została w całości zweryfikowana pozytywnie.

- Ustalić hierarchię ważności czynników wpływających na ryzyko związane z wierzytelnościami w transakcji faktoringu wierzytelnościowego. Najważniejszym czynnikiem wpływającym na ryzyko związane z wierzytelnościami w transakcji faktoringu wierzytelnościowego były według respondentów powiązania personalne i kapitałowe pomiędzy faktorantem i dłużnikami faktoringowymi, na kolejnym miejscu była jakość dotychczasowej współpracy pomiędzy faktorantem i dłużnikami faktoringowymi, na trzecim – okres dotychczasowej współpracy między faktorantem i dłużnikami faktoringowymi. Uzyskano w ten sposób odpowiedź na postawione pytanie badawcze na temat hierarchii ważności czynników.
- Ustalić wagi potrzebne do wyliczenia średniego ważonego ryzyka związanego z wierzytelnościami w transakcji faktoringu wierzytelnościowego, czyli ustalania średniej ważonej kategorii ryzyka związanego z wierzytelnościami w transakcji faktoringu wierzytelnościowego. Wagi te były następujące: dla okresu dotychczasowej współpracy między faktorantem i dłużnikami – 18%, dla jakości dotychczasowej współpracy między faktorantem i dłużnikami – 22%, dla powiązań personalnych i kapitałowych pomiędzy faktorantem i dłużnikami – 23%, dla kwoty poszczególnych wierzytelności – 11%, dla okresu płatności wierzytelności – 14%, dla waluty wierzytelności – 4%, dla liczby wierzytelności – 8%.

Żaden ekspert nie wskazał innych ważnych czynników, które mają wpływ na ryzyko związane z wierzytelnościami w transakcji faktoringu wierzytelnościowego, a które nie zostały zawarte w ankiecie, co potwierdziło właściwy dobór czynników.

Literatura

1. Bette Klaus. 2001. *Factoring. Finanzdienstleistung für mittelständische Unternehmen*, Köln: Deutscher Wirtschaftsdienst.
2. Binder-Degenschild Leo. 1997. *Risicomangement im Factoringgeschäft: Analyse, Kontrolle und Steuerung des Risikos in der Factoringpraxis*. W *Handbuch des nationalen und internationalen Factoring*, red. K.F. Hagenmüller, Heinrich Johannes Sommer, Ulrich Brink, 3. Auflage, Frankfurt am Main: Fritz Knapp Verlag, 85-103.
3. Gilmore Grant. 1999. *Security Interests in Personal Property*, vol. 1, New Jersey: The Lawbook Exchange.
4. Moore Carroll. 1959. „Factoring a Unique and Important Form of Financing and Service”, *The Business Lawyer* 14(3): 703-727
5. Schwarz Werner. 1996. *Factoring*. Stuttgart: Deutscher Sparkassen-Verlag.

RISK ASSOCIATED WITH THE RECEIVABLES IN THE DEBT FACTORING TRANSACTION – EMPIRICAL RESEARCH RESULTS

Summary

The article presents the results of the research conducted by the author on the risks associated with the receivables in debt factoring transactions. Personal and capital relations between the factoring agent and debtors proved to be the most important factors influencing the risk associated with receivables in debt factoring transaction. The quality of the existing cooperation between the factoring agent and the debtor was in the second place. The period of the existing cooperation between factoring agent and debtor was the third. The fourth was the period of making the payments, while the amount of individual receivables was the fifth. The number of receivables was the sixth, and finally, the currency of debt was in the last place.

Keywords: Risk, Factoring, Risk of the Factor, the Receivables' Risk